

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОЇ
ОХОРОНИ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ
ТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ:
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Кравченко О. М.

ВСТУП

Враховуючи воєнний стан та безперервні й інтенсивні бойові дії в Україні, охорона комерційної таємниці (КТ) та конфіденційної інформації бізнесу потребує вольових рішень з боку держави, для вдосконалення адміністративно-правової охорони КТ та/або КІБ. Для вдосконалення законодавства України у сфері охорони КТ, автором запропоновано прийняти закон про комерційну таємницю, на кшталт запропонованого автором у попередніх наукових розвідках (додаток А)¹. Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) й інші держави з ринковою економікою. Встановлено, що для успішної правової охорони комерційно цінної інформації бізнесу в Україні, потрібно використовувати нормативно-правові, організаційні та технічні заходи/методи охорони КТ та/або КІБ.

Встановлено, що визначення комерційної таємниці (КТ) міститься у Цивільному кодексі України (ЦКУ)², а також у Господарському кодексі України (ГКУ)³, але на думку автора потребує удосконалення. У ст. 505 ЦКУ зазначено, що комерційна таємниця є інформація, яка є секретною в тому розумінні, що вона загалом чи в певній формі та сукупності її складників є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим має комерційну цінність та була предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію. В свою чергу у ст. 162 ГКУ вказано, що суб'єкт

¹ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

² Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312> (дата звернення: 28. 06.2024).

³ Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

Отже, на думку автора, такі поняття як «особа» в ст. 505 ЦКУ та поняття «володільць КТ» у ст. 162 ГКУ – це потрібно замінити (у вказаних кодифікованих законах) на поняття «власник комерційної таємниці».

Метою наукової розвідки є аналіз та внесення пропозицій для вдосконалення законодавчої бази України, щодо забезпечення адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу, від неправомірних дій та інших незаконних посягань і сучасних загроз (як бойові дії) нинішньої епохи.

Серед сучасних вітчизняних вчених, що займаються науковими дослідженнями в сфері адміністративного та інформаційного права автором виокремлено, як-от: Є. Скулиша, О. Кравчука, В. Колпакова, К. Белякова, О. Світличного, О. Гулак, В. Фурашева, О. Довганя, Т. Ткачука, А. Марущака та ін. Серед зарубіжних вчених, що займаються дослідженнями нормативно-правової охорони КТ потрібно виокремити Лідію Лундштедт.

1. Сучасний стан нормативно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні

У відповідності до ст. 21 Закону України (ЗУ) «Про інформацію» в якому зазначено наступне, що інформацією з обмеженим доступом є конфіденційна, таємна та службова інформація. Конфіденційною вважається інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень⁴.

В пункті 1 ст.7 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» теж міститься визначення конфіденційної інформації (КІ), а саме конфіденційна інформація – інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень, та

⁴ Про інформацію : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

яка може поширюватися у визначеному ними порядку за їхнім бажанням відповідно до передбачених ними умов. У п. 1 ст. 8 вказаного ЗУ зазначено, що таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську, розвідувальну таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю в тому числі й комерційна таємниця⁵.

Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Автор вважає, що потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

– **конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ)** – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

– **конфіденційна інформація бізнесу (КІБ)** – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

До сучасних заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, належать такі способи захисту КТ та/або КІБ, що передбачають використання певного комплексу організаційно-правових засобів, наданих законом і підзаконними актами особам, які законно контролюють таку бізнес-інформацію, яка має комерційну цінність для бізнесу. Для вирішення поставленої мети, запропоновано наступне, як-от:

– на базі міжнародного досвіду охорони КТ та/або КІБ, запропоновано прийняти в Україні відповідний закон про охорону КТ, на кшталт який розробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою;

– визначено систему нормативно-правових заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ, а саме: заходи, що здійснюються з метою

⁵ Про доступ до публічної інформації : Закон України. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17/#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

охорони КТ та/або КІБ органами державної влади; заходи кримінальної, адміністративної відповідальності та ін;

– нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ в Україні, які полягають: у прийнятті закону про охорону комерційної таємниці в Україні; охороні КТ та/або КІБ в першу чергу самим бізнесом; самохисті КТ та/або КІБ; самозахисті бізнесу; оформленні на підприємстві документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ; судовому захисті та іншої адміністративно-правової охорони.

Отож, правовим засобом у сфері забезпечення КТ та/або КІБ є оформлення на підприємстві певних документів, що забезпечують охорону та захист КТ та/або КІБ – наказ, статут, трудові контракти та угоди, правила внутрішнього розпорядку, які передбачають обов'язок утримуватись від розголошення її третім особам, а також встановлюють відповідальність за порушення цієї таємниці та ін.

На нашу думку, зазначені вище форми збереження інформації, яка становить КТ та/або КІБ, мають дуже важливе значення, оскільки є юридичною основою для залучення до відповідальності працівника, якщо мало місце розголошення ним КТ та/або КІБ. Певний бізнес сам регулює відносини щодо визначення та охорони КТ та/або КІБ, шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів підприємства.

Таким чином, правове регулювання КТ та/або КІБ необхідне не тільки на рівні нормативно-правових актів, що складають законодавство про КТ та/або КІБ, а й на локальному рівні – у вигляді локальних актів певного підприємства. Встановлено, що правове регулювання КТ та/або КІБ необхідне не тільки на рівні нормативно-правових актів, що складають законодавство про КТ та/або КІБ, а й на локальному рівні – у вигляді локальних актів певного підприємства.

Враховуючи сучасні реалії, бізнес в Україні повинен самостійно подбати про охорону своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту. Наприклад, автором запропоновано систему заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ, яка включає в себе наступні заходи охорони й захисту КТ та/або КІБ: правові, організаційні, технчні та інші аспекти охорони вказаної інформації № 1.

Таблиця № 1

Система заходів охорони й захисту комерційної таємниці (КТ) та конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) в Україні

Нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ ↓	Організаційні заходи захисту КТ та/або КІБ ↓	Технічні заходи захисту КТ та/або КІБ ↓	Інші законні заходи охорони та захисту КТ та/або КІБ ↓	Аналітичний відділ безпеки бізнесу
Статут підприємства (де прописують, що запроваджується режим охорони КТ та/або КІБ)	Створення пропускового режиму, де циркулює КТ та/або КІБ	Створення технічного відділу безпеки КТ та/або КІБ	Створення відділу «бізнес-розвідки» ↓	Аналітична обробка всієї зібраної інформації
Колективний договір (де прописуються правила нерозголошення КТ та/або КІБ та відповідальність за їх порушення)	Режим оформлення допуску до КТ та/або КІБ	Заходи забезпечення відеоспостереженням, сигналізацією та іншими сучасними пристроями приміщень і будівель, де циркулює КТ та/або КІБ	Моніторинг відкритої інформації про конкурентів	Представлення керівництву бізнесу « аналітичних висновків і практичних рекомендацій », в тому числі для вдосконалення заходів охорони й захисту КТ та/або КІБ
Положення про КТ або КІБ та правила її збереження	Режим доступу до КТ та/або КІБ	Система безпеки із усіма технічними приладами будівель, де міститься КТ та/або КІБ для захисту від ТБШ	Інші законні методи бізнес-розвідки	інше
Положення про дозвільну систему доступу виконавців до документів і відомостей, що становлять КТ та/або КІБ	Режимно-секретний відділ безпеки КТ та/або КІБ	Електромагнітне екранування приміщень, де міститься КТ та/або КІ бізнесу, для захисту від ТБШ	Створення відділу «бізнес-контр-розвідки» ↓	
Про режим роботи працівників із даними, що становлять КТ та/або КІБ	Спеціальні перевірки працівників, що безпосередньо працюють із КТ та/або КІБ	Створення надійної системи захисту комп'ютерної техніки та мереж, де циркулює КТ та/або КІБ, для захисту від ТБШ	Протидія бізнес-шпигунству, та бізнес-розвідці конкурентів	
Інші нормативно-правові заходи охорони КТ та/або КІБ	Інші заходи захисту КТ та/або КІБ	Інші технічні заходи захисту КТ та/або КІБ	Протидія технічному бізнес-шпигунству та ін.	

Автором встановлено, що відповідальність за незаконне розголошення чи інші неправомірні дії, щодо КТ та/або КІБ в Україні, передбачені у наступних нормативно-правових актах: Кодексі України про адміністративні правопорушення (ст. 164 п. 3); Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (глава 4); Кримінальному кодексі України (ст. 231–232) та ін.

Особливість відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ в Україні, полягає у майновій відповідальності за такі правопорушення, а саме: штрафні санкції; конфіскацією незаконно виготовленої продукції та обладнання і матеріалів, які призначені для її виготовлення; відновлення становища, що існувало до порушення права, і припинення дій, що порушують право або створюють загрозу його порушення; позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та ін. Проблема в сфері нормативно-правової охорони та захисту комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні, полягає у відсутності закону у сфері охорони комерційної таємниці, а також в інших аспектах законодавчої бази України, які потребують вдосконалення. Автором встановлено, що діючим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності.

Для надійної нормативно-правової протидії сучасним загрозам бізнесу в Україні потрібно прийняти відповідний закон про охорону КТ (на кшталт запропонованого автором (в додатку А)⁶). Наприклад, так зробили США (2016), Німеччина (2019) та інші держави з ринковою економікою. Встановлено, що для успішного захисту КТ та/або КІБ в Україні потрібно використовувати нормативно-правові, організаційні та технічні заходи захисту від сучасних загроз. А держава через органи владних повноважень, має стимулювати та всіляко

⁶ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

допомагати бізнесу в охороні та захисту КТ та/або КІБ, для успішного зростання економіки нашої держави та протидії зовнішнім загрозам.

Одним із важливих напрямів охорони КТ та/або КІБ в Україні є наявність ефективного правового інструментарію, що застосовується державою в особі певних органів державної влади не лише для зазначеного регулювання, але й для охорони та захисту КТ бізнесу як об'єкта права інтелектуальної власності. Серед суб'єктів владних повноважень, що стосуються охорони КТ бізнесу в Україні, можна вказати такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ, зокрема органи Національної поліції, Державна фіскальна служба України, Бюро економічної безпеки України, Служба безпеки України та ін.

До прикладу, в ЗУ «Про Бюро економічної безпеки України» у розділі другому повноваження Бюро економічної безпеки України (БЕБУ), де у ст. 8 зазначені повноваження БЕБУ. У пункті 10 вказано, що БЕБУ має право витребувати та одержувати у встановленому законом порядку від інших правоохоронних та державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій інформацію, необхідну для виконання повноважень БЕБУ⁷. Як бачимо, що ще один центральний орган виконавчої влади має право доступу до КТ, але не передбачена відповідальність за витік цієї інформації із вказаного державного органу України.

Важливим аспектом зазначеного правового інструментарію є заходи адміністративно-правових правовідносин у сфері забезпечення охорони та захисту КТ та/або КІБ в Україні, оскільки саме вони вказують на межі та глибину правового впливу, який здійснюється на об'єкти правового регулювання.

Підсумовуючи автором встановлено, що можливим вирішенням проблематики у сфері охорони КТ та/або КІБ під час воєнного стану в Україні може стати ухвалення Закону України «Про комерційну тасмницю». Щодо конфіденційної інформації, тут автор пропонує прибрати згадки про юридичну особу у відповідних законодавчих

⁷ Про Бюро економічної безпеки України : Закон України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 29.06.2024).

актах про КІ, або розмежувати поняття «конфіденційна інформація про фізичну особу» та «конфіденційна інформація бізнесу».

2. Удосконалення адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні: концептуальні виклики та загрози в умовах воєнного стану

Відповідно до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», статті 21 обов'язки підприємств, установ і організацій щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації, які полягають у наступному, що підприємства, установи і організації зобов'язані:

- планувати і здійснювати заходи щодо розробки мобілізаційних планів та підготовки до виконання покладених на них мобілізаційних завдань (замовлень) і забезпечувати поставку продукції згідно з укладеними договорами (контрактами) та надавати звіти з цих питань відповідним органам виконавчої влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування, які є замовниками мобілізаційних завдань (замовлень);

- у разі їх ліквідації (реорганізації) своєчасно сповіщати про це відповідні органи державної влади, інші державні органи та органи місцевого самоврядування, з якими укладено договори (контракти) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень);

- здійснювати під час мобілізації заходи щодо переведення виробництва (діяльності) на функціонування в умовах особливого періоду;

- утримувати в належному стані техніку, будівлі, споруди та об'єкти інфраструктури, що належать для передачі в разі мобілізації Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту або призначені для спільного з ними використання у воєнний час;

- сприяти територіальним центрам комплектування та соціальної підтримки, Центральному управлінню та/або регіональним органам Служби безпеки України, відповідним підрозділам розвідувальних органів України у їхній роботі в мирний час та в особливий період;

- забезпечувати своєчасне оповіщення і прибуття працівників, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації у порядку, визначеному частинами третьою – п'ятою статті 22 цього Закону, на збірні пункти шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів із подальшою компенсацією витрат за здійснення такого процесу з Державного бюджету України, яка

здійснюється не пізніше ніж через місяць після подання відповідного звернення у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

- забезпечувати в разі мобілізації доставку транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у строк та місце, зазначені в частковому наряді;

- здійснювати заходи щодо підготовки до розгортання спеціальних формувань, призначених для передачі в разі мобілізації до Збройних Сил України, інших військових формувань, сил цивільного захисту, розгортання та передачі їх в особливий період згідно з мобілізаційними планами;

- надавати під час мобілізації будівлі, споруди, транспортні та інші матеріально-технічні засоби Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, силам цивільного захисту згідно з мобілізаційними планами з наступним відшкодуванням їх вартості в порядку, встановленому законом;

- створювати та утримувати мобілізаційні потужності, створювати і зберігати мобілізаційний резерв матеріально-технічних і сировинних ресурсів згідно з мобілізаційними завданнями (замовленнями);

- забезпечувати формування і ведення страхового фонду документації на продукцію мобілізаційного та оборонного призначення;

- вести військовий облік призовників, військовозобов'язаних та резервістів із числа працюючих, здійснювати заходи щодо бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та в особливий період і надавати звітність з цих питань відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування у встановленому порядку;

- надавати відповідним органам державної влади, іншим державним органам та органам місцевого самоврядування інформацію, необхідну для планування і здійснення мобілізаційних заходів;

- утворювати мобілізаційні підрозділи та призначати працівників з питань мобілізаційної роботи;

- сприяти своїм працівникам, які є резервістами, у виконанні ними обов'язків служби у військовому резерві та своєчасному їх направленню до органів військового управління, військових частин;

- у разі реєстрації (перереєстрації), переобладнання чи зняття з обліку транспортних засобів, що можуть бути призначені для доукомплектування Збройних Сил України та інших військових формувань в особливий період, подавати до відповідних органів та підрозділів, що згідно із Законом України "Про дорожній рух" здійснюють державну реєстрацію та облік транспортних засобів,

документи з відміткою відповідного районного (міського) територіального центру комплектування та соціальної підтримки про взяття їх на військовий облік (зняття з військового обліку);

– підприємства, установи і організації, які є виконавцями мобілізаційних завдань (замовлень) з виробництва продукції, укладають договори (контракти) з підприємствами, установами і організаціями – виробниками (співвиконавцями) комплектуючих виробів, постачальниками матеріально-технічних засобів, сировини.

– підприємства, установи і організації не можуть відмовлятися від укладання договорів (контрактів) на виконання мобілізаційних завдань (замовлень), якщо їх можливості з урахуванням мобілізаційного розгортання та переданих їм матеріально-фінансових ресурсів дають змогу виконати ці мобілізаційні завдання (замовлення)⁸.

Автором запропоновано прийняти нормативно-правовий акт, в якому мають бути врегульовані питання створення, використання, збереження, розголошення КТ та/або КІБ, визначення КТ та/або КІБ, їх ознаки, умови правової охорони, перелік відомостей, що становлять/не становлять КТ та/або КІБ, виникнення у суб'єктів права на КТ та/або КІБ, можливість зарахування на баланс підприємства як нематеріального активу КТ та/або КІБ, процедура розкриття КТ та/або КІБ правоохоронним та контролюючим органам, відповідальність державних органів за розголошення КТ та/або КІБ, охорона та захист останньої та інші питання, що стосуються КТ та/або КІБ. Адже сьогодні найбільш ефективним заходом забезпечення охорони КТ та/або КІБ є охорона, що здійснюється самим бізнесом шляхом локальних заходів та прийняття локальних корпоративно-правових актів. При цьому система заходів забезпечення охорони КТ та/або КІБ повинна включати різноманітні заходи – адміністративні, правові, організаційні, технічні та інші.

В свою чергу, у ст. 17 авторського проекту Закону України «Про комерційну таємницю», запропоновано таку відповідальність за правопорушення щодо такої інформації з обмеженим доступом, як-от:

1. Порушення цього закону тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність, відповідно до законодавства України.

⁸ Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

2. Працівник, який у зв'язку з виконанням трудових обов'язків, отримав доступ до комерційної таємниці, власниками якої є роботодавець і його контрагенти, у разі ненавмисного або необережного розголошення цієї інформації за відсутності в діях такого працівника складу злочину несе дисциплінарну відповідальність згідно до законодавства України. Відповідно до Цивільного законодавства України працівник, який розголосив комерційну таємницю всупереч трудовому договору, зобов'язаний відшкодувати завдані збитки підприємству, установі чи організації.

3. Органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, контролюючі та правоохоронні органи, які отримали доступ до комерційної таємниці, несуть перед власником інформації, що становить комерційну таємницю, матеріальну відповідальність у повному обсязі за розголошення або незаконне використання цієї інформації державними службовцями, або посадовими особами зазначених органів, яким вона стала відома у зв'язку з виконанням ними посадових (службових) обов'язків.

4. Особа, що використала комерційну таємницю, і не мала достатніх підстав вважати використання даної інформації незаконним, у тому числі отримала доступ до неї внаслідок випадку або помилки, не може відповідно до закону бути притягнуто до відповідальності.

5. На вимогу власника комерційної таємниці, особа, зазначена у частині 4 цієї статті, зобов'язана вжити заходів щодо охорони конфіденційності інформації. При відмові такої особи прийняти зазначені заходи власник комерційної таємниці, вправі вимагати в судовому порядку захисту своїх прав (додаток А)⁹.

Варто відмітити, що в ст. 15 авторського проєкту вказано, що дії щодо охорони комерційної таємниці при проведенні АТО або бойових діях, а також під час інших спеціальних операціях, власник комерційної таємниці на власний розсуд, але в межах законодавства України вирішує, які дії потрібно проводити щодо охорони комерційної таємниці. Обов'язок у сприянні суб'єктам господарювання, щодо охорони комерційної таємниці при проведенні АТО або бойових діях, а також інших спеціальних операціях покладається на Службу безпеки України та інші правоохоронні органи України. У разі заподіяння суб'єкту господарювання збитків шляхом витоку інформації, що становить комерційну таємницю з органів, які

⁹ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

уповноважені здійснювати певні дії, щодо охорони комерційної таємниці при проведенні АТО або бойових діях, а також інших спеціальних операціях збитки відшкодовуються винними органами (додаток А)¹⁰.

Для вдосконалення концептуалізації понятійно-категоріального апарату у сфері нормативно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти в сфері інформації з обмеженим доступом в Україні, як-от:

1. Наукова розвідка (НР) – це наукова діяльність людини або групи людей, спрямована на пошук нового (матеріального, нематеріального), проведення наукових досліджень у певній галузі науки, аналіз і систематизацію результатів розвідки у вигляді теорій, гіпотез, наукових доробків тощо. Результати НР підлягають опублікуванню та захисту у складі дисертацій, монографій, наукових статей, тез доповідей, інших наукових доробків.

2. Самохист – це втілення та реалізація своїх здібностей або талантів. Самохист свого права інтелектуальної власності, а саме комерційної таємниці (КТ) як об'єкта права інтелектуальної власності.

3. Бенчмаркінг в забезпеченні охорони КТ та/або КІБ – це мистецтво застосування найкращих новітніх заходів/методів в забезпеченні охорони й захисту КТ та/або КІБ, від сучасних загроз та інших посягань.

4. Реінжиніринг в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ – це майстерність використовувати наявний досвід в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, а також здатність вивести охорону й захист КТ та/або КІБ на новий, якісний рівень, зробити охорону КТ та/або КІБ ефективнішою, конкурентнішою на ринку в забезпеченні безпеки КТ та/або КІБ, кардинально змінити принципи в забезпеченні безпеки бізнесу від сучасних загроз, а також інших посягань.

5. Конфіденційна інформація (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною (та/або юридичною) особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов.

Враховуючи присутність в законодавчому визначенні КІ згадки про юридичну особу, певний бізнес може секретити свою комерційно

¹⁰ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

цінну інформацію під грифом «КІ» та/або «КТ». Саме тому, потрібно розмежувати поняття «КІ про фізичну особу» та «КІ бізнесу», для удосконалення понятійно-категоріального апарату законодавчої бази України та сформулювати так:

а) Конфіденційна інформація про фізичну особу (КІ) – це інформація, в тому числі сімейні секрети, доступ до якої обмежено фізичною особою та яка може поширюватися у визначеному порядку за її бажанням відповідно до передбачених нею умов (персональні дані, місце роботи, склад сім'ї, ділова репутація, та інша інформація про фізичну особу);

б) Конфіденційна інформація бізнесу (КІБ) – це комерційно цінна інформація для бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), яка у разі її витоку, втрати, чи інших незаконних дій щодо КІБ може негативно вплинути на прибуток бізнесу.

6. Комерційна інформація бізнесу – це комерційно цінна інформація для бізнесу, яка у найближчій перспективі може стати комерційним секретом, комерційною таємницею та/або конфіденційною інформацією бізнесу (при втраті, витоку або інших незаконних діях щодо такої інформації, може негативно вплинути на прибуток бізнесу).

7. Комерційні секрети (КС) – це інформація, яка має комерційну цінність в сфері бізнесу (суб'єкта господарювання, підприємства, установи або організації), та стосується конкретного секрету (технічного, виробничого, організаційного або іншого) підприємства. Сукупність КС – це комерційна таємниця (КТ).

8. Комерційна таємниця (КТ) – це комерційно цінна інформація; суб'єкт господарювання є власником технічної, організаційної інформації або інших КС, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона не відома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а власник інформації вживає належних заходів для її захисту.

9. На думку автора, поняття **охорона та захист** потребують розмежування, а саме:

1) Охорона – це більш ширше поняття аніж термін захист (візьмемо, до прикладу, Міністерство охорони здоров'я України), який включає в себе різні види захисту, такі як технічний захист, юридичний захист, та ін. До прикладу, охорона КТ та/або КІБ на

підприємстві включає в себе: юридичний захист, фізичний захист на підприємстві, технічний захист;

2) **Захист** – має вузьку направленість й стосується конкретного виду захисту, як-от до прикладу: технічний захист; фізичний захист; захист своїх прав у суді; захист прав, свобод та законних інтересів громадян й юридичних осіб державою; захист інформації з обмеженим доступом; та ін.

10. Бізнес-шпигунство (БШ) – це отримання інформації, яка має комерційну цінність для бізнес-діяльності фірми або іншого суб'єкта господарювання та надає переваги у сфері бізнесу над конкурентами, шляхом використання заборонених законом методів.

11. Технічне бізнес-шпигунство (ТБШ) – це незаконний збір комерційно цінної інформації для бізнесу, шляхом зняття цієї інформації ТБШ за допомогою спеціальних технічних засобів.

Автором встановлено, що прикладом для авторської НР може слугувати правова охорона банківської таємниці, а саме ЗУ «Про банки і банківську діяльність». В главі 10 ст. 60–62 вказане наступне¹¹: що є банківська таємниця, а саме інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним або стала відомою третім особам при наданні послуг банку або виконанні функцій, визначених законом, а також визначена у цій статті інформація про банк є банківською таємницею; відомості про банківські рахунки клієнтів, у тому числі кореспондентські рахунки банків у Національному банку України; інформація про операції, проведені на користь чи за дорученням клієнта, вчинені ним правочини; фінансово-економічний стан клієнтів; інформація про організацію та здійснення охорони банку та осіб, які перебувають у приміщеннях банку; інформація про організаційно-правову структуру юридичної особи – клієнта, її керівників, напрями діяльності; відомості стосовно комерційної діяльності клієнтів чи комерційної таємниці, будь-якого проекту, винаходів, зразків продукції та інша комерційна інформація, та ін.

Правовідносини, які пов'язані із захистом від недобросовісної конкуренції, регулюються такими нормативно-правовими актами: ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції», ЗУ «Про захист економічної конкуренції», ЗУ «Про Антимонопольний комітет

¹¹ Про банки і банківську діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 5–6, ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 29.06.2024).

України», «Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року», міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, іншими актами законодавства, виданими на підставі законів чи постанов Верховної Ради України. В ЗУ «Про захист від недобросовісної конкуренції» у главі 4–5, а також в ЗУ «Про захист економічної конкуренції» – передбачена майнова відповідальність за недобросовісну конкуренцію.

Підводячи підсумки НР варто зазначити, що дієвим адміністративно-правовим заходом забезпечення охорони й захисту КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ, від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності. Поміж органів державної влади, що стосуються охорони та мають доступ до КТ та/або КІБ в Україні, можна зазначити такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ та ін.

Окрім того, автором запропоновані наступні шляхи для удосконалення охорони КТ та/або КІБ в Україні:

– для концептуалізації застосування бенчмаркінгу та реінжинірингу в організаційно-правовій охороні КТ та/або КІБ в Україні, запропонована таблиця № 1;

– запропонований авторський законопроект «Про комерційну тасмницю» (додаток А)¹²;

– внесені пропозиції для вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері правової охорони комерційної тасмниці та конфіденційної інформації бізнесу, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів, та інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні;

¹² Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної тасмниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

– відносно комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації бізнесу, яка циркулює в суб'єктах владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органах, автором запропоновано віднести до службової інформації (для збереження КТ та/або КІБ від витоку, та/або втрати такої інформації). Персональні дані про фізичну особу, охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних».

Потрібно додати, що сучасний стан адміністративно-правового, організаційно-правового, а також забезпечення охорони КТ та/або КІБ в умовах воєнного стану в Україні, а також інші аспекти в сфері інформації з обмеженим доступом, були предметом попередніх авторських наукових досліджень¹³.

¹³ Кравченко О. М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика*: колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

Кравченко О. М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

Кравченко О.М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

Кравченко О.М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

Кравченко О.М. Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. *Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

Кравченко О.М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

Кравченко О. М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

Кравченко О. М. Influence of martial law on the further development of the protection of Trade secret and confidential information of business in Ukraine. *Вплив воєнного стану в Україні на подальший розвиток юриспруденції*: колект. моногр.

м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2024. С. 86–105. DOI: 10.30525/978-9934-26-440-5-5

Кравченко О. М. Ways of adaptation of Ukraine to international standards of legal protection of trade secret. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. С. 75–79.

Кравченко О. М. Охорона комерційної таємниці підприємств, установ та організацій від комерційного шпигунства. *Rechtder Osteuropäischen Staaten*. 2018. № 4. С. 152–156.

Кравченко О. М. Охорона комерційної таємниці суб'єктів господарювання від актів недобросовісної конкуренції, комерційного, промислового, економічного шпигунства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1 (35). С. 91–93.

Кравченко О. М. Нормативно-правові заходи забезпечення комерційної таємниці в Україні. *Rechtder Osteuropäischen Staaten*. 2019. № 1. С. 82–89.

Кравченко О. М. Структура правовідносин у сфері охорони комерційної таємниці в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3. С. 137–145.

Кравченко О. М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

Кравченко О. М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

Кравченко О. М. Проблеми правової природи комерційної таємниці як окремого виду таємної інформації в Україні. *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2015. № 1–2. С. 59–65.

Кравченко О. М. Досвід зарубіжних країн в правовій охороні комерційної таємниці. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2015. № 1(17). С. 91–98.

Кравченко О. М. Нові парадигми сучасних загроз комерційній таємниці. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2015. № 3(19). С. 111–121.

Кравченко О. М. Перспективи адаптації законодавства України до міжнародних стандартів охорони комерційної таємниці. *Право України*. 2016. № 2. С. 175–181.

Кравченко О. М. Впровадження інноваційних напрямів правового забезпечення охорони комерційної таємниці. *Публічне право*. 2016. № 1(21). С. 353–360.

Кравченко О. М. Взаємодія правоохоронних органів з підприємствами, установами та організаціями в охороні комерційної таємниці. *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2016. № 3–4. С. 29–34.

Кравченко О. М. Актуальні проблеми захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2016. № 1(20). С. 69–82.

Кравченко О. М. Потреба України в Законі «Про комерційну таємницю». *Публічне право*. 2017. № 3 (27). С. 196–202.

Кравченко О. М. Економічне шпигунство. *Публічне право*. 2017. № 4(28). С. 224–228.

Кравченко О. М., Ткачук Т. Ю. Яким має бути Закон «Про комерційну таємницю»? *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2017. № 2. С. 10–18.

Кравченко О. М. Комерційне шпигунство. *Вісник Південного регіонального центру Нац. акад. правових наук України*. 2017. № 11. С. 41–48.

Кравченко О. М. Вдосконалення законодавства України щодо комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформація і право*. 2017. № 2(21). С. 13–19. DOI: 10.37750/2616-6798.2017.2(21).273023

Кравченко О. М. Системний підхід у дослідженні комерційної таємниці як окремого виду таємної інформації. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 2(22). С. 43–51.

Кравченко О. М. Право Служби безпеки України та Національного антикорупційного бюро України на доступ до комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 1(23). С. 130–136.

Кравченко О. М. Стан захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання на тимчасово окупованих територіях України та в зоні проведення АТО. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 2(24). С. 117–124.

Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

Кравченко О. М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

Кравченко О.М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-spec-1-25

Кравченко О. М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

Кравченко О. М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південно-український правничий часопис*. 2022. № 4. Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск №1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

Кравченко О. М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

Кравченко О. М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34(73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» та «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2(127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

Кравченко О. М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–2. С. 21–27. DOI: 10.37687/2413-7189.2024.1-2.4

ВИСНОВКИ

Роблячи висновки, автором встановлено, що можливим вирішенням проблематики в сфері охорони комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації бізнесу під час воєнного стану в Україні, а також удосконалення адміністративно-правової охорони у вказаній вище сфері може слугувати ухвалення Закону України «Про комерційну таємницю». Щодо конфіденційної інформації, тут автор пропонує прибрати згадки про юридичну особу у відповідних законодавчих актах про КІ, або розмежувати поняття «конфіденційна інформація про фізичну особу» та «КІБ».

Дієвим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ, від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності. Поміж органів державної влади, що стосуються охорони та мають доступ до КТ та/або КІБ в Україні, можна зазначити такі як: Кабінет Міністрів України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство економіки України, Міністерство культури та інформаційної політики, Антимонопольний комітет України, органи внутрішніх справ та ін.

Самохист свого права інтелектуальної власності на комерційну таємницю та конфіденційну інформацію бізнесу, в першу чергу полягає в правовій охороні та надійному захисті КТ та/або КІБ від неправомірних посягань, та інших сучасних загроз. Аналіз законодавчої бази в сфері відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ, свідчить про матеріальну відповідальність за такі злочини. Тому найперше, бізнес сам повинен подбати про захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту.

Щодо КТ та/або КІБ, яка циркулює в суб'єктах владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органах, автором запропоновано віднести до службової інформації (для збереження КТ та/або КІБ від витоку, та/або втрати такої інформації). Персональні дані про фізичну особу, охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних». Отже, для надійної адміністративно-правової

охорони КТ та/або КІБ бізнесу в Україні, потрібно прийняти відповідний закон про охорону КТ, на кшталт запропонованого автором (додаток А)¹⁴.

Окрім того, для концептуалізації застосування бенчмаркінгу й реінжинірингу в організаційно-правовій охороні комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні, автором запропонована таблиця № 1. Більше того, автором представлено пропозиції для вдосконалення понятійно-категоріального апарату у сфері правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу, запропоновані нові поняття, а також пропозиції щодо вдосконалення наявних термінів й інші аспекти у сфері інформації з обмеженим доступом в Україні.

АНОТАЦІЯ

Наукове розвідка присвячене охороні комерційної таємниці (КТ) та конфіденційної інформації бізнесу (КІБ) в Україні під час дії воєнного стану, а також перспективам подальшого розвитку адміністративно-правової охорони КТ та КІБ. Автором встановлено, що можливим вирішенням проблематики у сфері охорони КТ та/або КІБ під час воєнного стану в Україні може стати ухвалення Закону України «Про комерційну таємницю». Щодо конфіденційної інформації, тут автор пропонує прибрати згадки про юридичну особу у відповідних законодавчих актах про КІ, або розмежувати поняття «конфіденційна інформація про фізичну особу» та «конфіденційна інформація бізнесу».

Автор зазначає, що дієвим адміністративно-правовим заходом у сфері забезпечення правової охорони КТ та/або КІБ є обов'язок органів державної влади здійснювати охорону КТ та/або КІБ, від недобросовісного комерційного використання, а також тієї інформації, яка надана їм з метою отримання встановленого законом дозволу на певний вид діяльності; заходи адміністративної відповідальності, яка розглядається в контексті адміністративних стягнень, що застосовуються суб'єктами публічної адміністрації за вчинення правопорушення у сфері забезпечення КТ та/або КІБ в процесі притягнення винних до адміністративної відповідальності. Самохист свого права інтелектуальної власності на комерційну таємницю та конфіденційну інформацію бізнесу, в першу чергу полягає в правовій

¹⁴ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

охороні та надійному захисті КТ та/або КІБ від неправомірних посягань, та інших сучасних загроз. Аналіз законодавчої бази в сфері відповідальності за неправомірні дії щодо КТ та/або КІБ, свідчить про матеріальну відповідальність за такі злочини. Тому найперше, бізнес сам повинен подбати про захист своєї КТ та/або КІБ від сучасних загроз, використовуючи певні заходи охорони й захисту. Щодо КТ та/або КІБ, яка циркулює в суб'єктах владних повноважень, контролюючих та правоохоронних органах, автором запропоновано віднести до службової інформації (для збереження КТ та/або КІБ від витоку, та/або втрати такої інформації). Персональні дані про фізичну особу, охороняються відповідно до ЗУ «Про захист персональних даних». Отже, для надійної адміністративно-правової охорони бізнесу (КТ та/або КІБ) в Україні під час дії воєнного стану, може слугувати прийняття закону про охорону КТ, на кшталт запропонованого автором (додаток А)¹⁵.

Література

1. Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: [//zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15/paran2312#n2312) (дата звернення: 28.06.2024).
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page) (дата звернення: 28.06.2024).
4. Про інформацію : Закон України / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 28.06.2024).
5. Про доступ до публічної інформації : Закон України / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення: 28.06.2024).
6. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text> (дата звернення: 29.06.2024).
7. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію : Закон України від 21.10.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text> (дата звернення: 28.06.2024).

¹⁵ Кравченко О. М. Адміністративно-правові засади охорони комерційної таємниці в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2019. 253 с.

8. Про банки і банківську діяльність. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2001, № 5–6, ст. 30. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 29.06.2024).

9. Кравченко О. М. Суб'єкти та їх повноваження щодо охорони комерційної таємниці в Україні. *Органи публічної влади в Україні: теорія та практика* : колект. моногр. Київ : МОН України ; НУ «Одеська юридична академія», 2019. С. 133–156.

10. Кравченко О. М. Адміністративно-правова охорона комерційних секретів бізнесу. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах* : колект. моногр. м. Рига, Латвія: європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 449–464. DOI: 10.30525/978-9934-26-320-0-22

11. Кравченко О. М. Бізнес-шпигунство. *Сучасна парадигма публічного та приватного права в умовах сталого розвитку* : колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 353–376. DOI: 10.30525/978-9934-26-331-6-16

12. Кравченко О. М. Заходи забезпечення безпеки комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Наука, технології та інновації в сучасному світі*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 421–442. DOI: 10.30525/978-9934-26-364-4-18

13. Кравченко О. М. Роль адміністративно-правової охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в забезпеченні сталого розвитку промисловості. *Трудове право ЄС: гідна праця та розбудова інституційної спроможності для сталого розвитку*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2023. С. 150–172. DOI: 10.30525/978-9934-26-396-5-8

14. Кравченко О. М. Особливості відповідальності за неправомірні дії щодо комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Проблеми реалізації норм права в умовах сучасних викликів* : колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 107–130. DOI: 10.30525/978-9934-26-400-9-5

15. Кравченко О. М. Правове забезпечення євроінтеграційних процесів охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації бізнесу в Україні. *Правове забезпечення євроінтеграції: загальноправовий та галузевий аспекти* : колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 244–264. DOI: 10.30525/978-9934-26-424-5-13

16. Кравченко О. М. Influence of martial law on the further development of the protection of Trade secret and confidential information of business in Ukraine. *Вплив воєнного стану в Україні на подальший розвиток юриспруденції*: колект. моногр. м. Рига, Латвія : європейське видавництво “Izdevnieciba “Baltija Publishing”, 2024. С. 86–105. DOI: 10.30525/978-9934-26-440-5-5

17. Кравченко О. М. Ways of adaptation of Ukraine to international standards of legal protection of trade secret. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2018. № 5. С. 75–79.

18. Кравченко О. М. Охорона комерційної таємниці підприємств, установ та організацій від комерційного шпигунства. *Rechtder Osteuropäischen Staaten*. 2018. № 4. С. 152–156.

19. Кравченко О. М. Охорона комерційної таємниці суб'єктів господарювання від актів недобросовісної конкуренції, комерційного, промислового, економічного шпигунства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2019. № 1(35). С. 91–93.

20. Кравченко О. М. Нормативно-правові заходи забезпечення комерційної таємниці в Україні. *Rechtder Osteuropäischen Staaten*. 2019. № 1. С. 82–89.

21. Кравченко О. М. Структура правовідносин у сфері охорони комерційної таємниці в Україні. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2019. № 3. С. 137–145.

22. Кравченко О. М. Дивергенція між конфіденційною інформацією та комерційною таємницею в Україні. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 2. С. 110–116. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-2-18

23. Кравченко О. М. Confidential information and trade secret as restricted information in Ukraine. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*. 2022. № 3. С. 45–52. DOI: 10.30525/2592-8813-2022-3-6

24. Кравченко О. М. Проблеми правової природи комерційної таємниці як окремого виду таємної інформації в Україні. *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2015. № 1–2. С. 59–65.

25. Кравченко О. М. Досвід зарубіжних країн в правовій охороні комерційної таємниці. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2015. № 1(17). С. 91–98.

26. Кравченко О. М. Нові парадигми сучасних загроз комерційній таємниці. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2015. № 3(19). С. 111–121.

27. Кравченко О. М. Перспективи адаптації законодавства України до міжнародних стандартів охорони комерційної таємниці. *Право України*. 2016. № 2. С. 175–181.

28. Кравченко О. М. Впровадження інноваційних напрямів правового забезпечення охорони комерційної таємниці. *Публічне право*. 2016. № 1(21). С. 353–360.

29. Кравченко О. М. Взаємодія правоохоронних органів з підприємствами, установами та організаціями в охороні комерційної таємниці. *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2016. № 3–4. С. 29–34.

30. Кравченко О. М. Актуальні проблеми захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2016. № 1 (20). С. 69–82.

31. Кравченко О. М. Потреба України в Законі «Про комерційну таємницю». *Публічне право*. 2017. № 3(27). С. 196–202.

32. Кравченко О.М. Економічне шпигунство. *Публічне право*. 2017. № 4(28). С. 224–228.

33. Кравченко О. М., Ткачук Т. Ю. Яким має бути Закон «Про комерційну таємницю»? *Вісник Акад. праці, соц. відносин і туризму*. 2017. № 2. С. 10–18.

34. Кравченко О. М. Комерційне шпигунство. *Вісник Південного регіонального центру Нац. акад. правових наук України*. 2017. № 11. С. 41–48.

35. Кравченко О. М. Вдосконалення законодавства України щодо комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформація і право*. 2017. № 2(21). С. 13–19. DOI: 10.37750/2616-6798.2017.2(21).273023

36. Кравченко О. М. Системний підхід у дослідженні комерційної таємниці як окремого виду таємної інформації. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2017. № 2(22). С. 43–51.

37. Кравченко О. М. Право Служби безпеки України та Національного антикорупційного бюро України на доступ до комерційної таємниці суб'єктів господарювання. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 1(23). С. 130–136.

38. Кравченко О. М. Стан захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання на тимчасово окупованих територіях України та в зоні проведення АТО. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 2(24). С. 117–124.

39. Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації в Україні. *Екологічне право*. 2022. № 3–4. С. 29–31. DOI: 10.37687/2413-7189.2022.3-4-4.6

40. Кравченко О. М. Удосконалення охорони комерційної таємниці та конфіденційної інформації в Україні для інтеграції в Європейське бізнес-середовище. *Нове українське право*. 2022. Вип. 6. Том 1. С. 211–220. DOI: 10.51989/nul.2022.6.1.29

41. Кравченко О. М. Інтеграція стандартів охорони комерційної таємниці України до європейського бізнес-середовища. *Ампаро*. 2022. Спецвипуск. Том 1. С. 175–181. DOI: 10.26661/2786-5649-2022-спец-1-25

42. Кравченко О. М. Конфіденційна інформація та комерційна таємниця в Україні. *Екологічне право*. 2023. № 1–2. С. 24–29. DOI: 10.37687/2413-7189.2023.1-2.4

43. Кравченко О. М. Інтеграція стандартів охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці України до стандартів Європейського Союзу. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Том 2. С. 189–195. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.29

44. Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця» у стратегії інформаційної доктрини України. *Правовий часопис Донбасу*. 2022. № 4(81). С. 98–104. DOI: 10.32782/2523-4269-2022-81-4-1-98-104

45. Кравченко О. М. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. Спецвипуск № 1. С. 471–475. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-6-471-475

46. Кравченко О. М. International experience of regulatory and legal protection of commercial business secrets. *Philosophy, economics and law review*. 2023. № 1. С. 285–295. DOI: 10.31733/2786-491X-2023-1-285-295

47. Кравченко О. М. Організаційно-правові заходи забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2023. № 3. Том 34(73). 2023. С. 48–53. DOI: 10.32782/TNU-2707-0581/2023.3/09

48. Кравченко О. М. Розмежування понять «конфіденційна інформація бізнесу» та «конфіденційна інформація про фізичну особу». *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2023. Спецвипуск № 2(127). С. 22–29. DOI: 10.31733/2078-3566/2023-6-22-29

49. Кравченко О. М. Удосконалення організаційно-правового забезпечення охорони конфіденційної інформації та комерційної таємниці бізнесу в Україні. *Екологічне право*. 2024. № 1–2. С. 21–27. DOI: 10.37687/2413-7189.2024.1-2.4

Information about the author:
Kravchenko Oleksandr Mykolaiovych,
Candidate of Science of Law,
Doctoral Student
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
15, Heroyiv Oborony str., Kyiv, 03041, Ukraine